

Koga še zanima prihodnost filma v Sloveniji?

Igor Kadunc

Na festivalsko soboto, 14. septembra letos, se nas je v zeleni dvorani Avditorija Portorož zbralo kakšnih dvajset, da bi poslušali, kaj se v teh turbulentnih časih obeta slovenskemu filmu. Namen organizatorjev je bil celo še bolj ambiciozen, saj naj bi imeli strokovni posvet o strateškem razvoju avdiovizualnega (AV) področja v Sloveniji. Pa žal ni bilo nič od tega. Prisotni so sicer bili v. d. generalne direktorice direktorata za medije Ženja Leiler Kos, dva člana sveta in direktor SFC Jožko Rutar ter urednik igranega programa na TV Slovenija Jani Virk, vendar ni bilo skoraj nobenega producenta, režiserja, niti novinarjev. Zdelo se je, da so organizatorji in direktor SFC tam le ker je bil posvet najavljen in se je »moral zgoditi«. Meni, ki sicer ne sodim med avtorje, je bilo kar malce grozljivo, skoraj srhljivo. Že nekaj časa se podpora slovenskemu filmu zmanjšuje, kaj bo naprej, pa tako rekoč nikogar ne zanima. In to v času, ko je očitno, da se bo morala vsa AV-produkcija še kako boriti za vsak evro! Ali se je vsa energija izčrpala v razpravah Filmske iniciative, premlenju osnutka NPK ali pa v festivalskih in pofestivalskih aktivnostih, ne vem.

Pa je bilo vredno prisostvovati, kajti posredovanih je bilo nekaj sporočil, ki ne napovedujejo nič dobrega. Jožko Rutar je posvet razdelil na tri dele, od katerih je bil prvi posvet o prihodnosti filma, kar si je zamislil bolj kot dialog z Janijem Virkom, drugi prikaz aktivnosti SFC pri trženju lokacij in tretji del posvet o izobraževanju.

Prvi del je bil spodbujen z dan prej podpisanim pismom o nameri med SFC in RTV Slovenija. Iz vsebine izhaja obupna želja, da bi instituciji začeli vsaj malo sodelovati in olajšali delo producentom in avtorjem. Že za nastanek je bila potrebna pomoč MzK.

Ustanovi doslej enostavno našli načina, da bi se dogovorili o osnovnih stvareh, ki bi producentom omogočile uskladitev z obeh ustanov pomembno podprtih projektov. Čeprav je res, da je RTV kot koproducentka pogosto sodelovala pri projektih, ki so pridobili sofinanciranje SFC (in pred tem FS), vendar je bilo to sodelovanje odvisno od sposobnosti producentov in pripravljenosti odgovornih na TV Slovenija za sodelovanje. S spremembami tehnologije (filmski laboratorij RTV postaja odvečen ...), z možnostjo snemanja glasbe drugje ali omejitvijo produkcije kostumskih filmov se je obseg tega sodelovanja zmanjševal.

Nov zakon o SFC in potrjena obveza za vlaganje 2 % od RTV-prispevka pa daje osnove za drugačno sodelovanje. V pismu o nameri je temu namenjenih pet vrstic. Te govorijo o tem, da si bosta ustanovi izmenjavali informacije, pomembne za razvoj filmske in AV-dejavnosti. Zagotovo bi to – glede na to, da sedeža obeh ustanov loči le 300 metrov – lahko počeli tudi brez zaveze v pismu! Pomembnejše je določilo, da bosta usklajevali programsko politiko in sodelovali pri filmskih oz. AV-projektih, ki jih bosta prepoznali kot nacionalne projekte večjega pomena. Takšne projekte bosta uvrstila v svoji srednjeročni programski strategiji. Za RTV to ne bi smelo predstavljati večjega problema, kajti tudi svoj prispevek v obliki 2 % za filme, prvenstveno namenjene kinematografskemu predvajanju, lahko pogojuje. SFC pa bo imel z izvajanjem tega že lahko probleme. Ustanovljen je namreč (poleg drugih nalog) za razdeljevanje s strani EU dovoljenih državnih pomoči podjetjem za produkcijo filmov in AV-del. Za razdeljevanje pomoči pa mora spoštovati osnovne principe delovanja, to je imeti zelo jasno

določene kriterije izbora projektov, ki jih bo podprl, tako da se vsi producenti lahko z enakimi možnostmi prijavijo za pridobitev sofinanciranja. Torej bo potrebno prepoznane nacionalne projekte večjega pomena pretočiti v sistem točkovanja, ki ga mora za povrh potrditi še Komisija EU. Torej bi bil lahko problem, v kolikor bi SFC pričel izvajati tudi zelo aktivno programsko (ne le žandarsko) politiko. Upam, da so na SFC in MzK preverili in našli ustrezen način, kako bo lahko to SFC kljub temu izvajal.

Sam menim, da bi lahko že sedaj direktor SFC v okviru projektov, ki bi jih strokovna komisija ocenila z zadostnim številom točk, podprl in izbral za sofinanciranje tiste, ki naj bi predstavljali pomembne skupne projekte. Problem pa je drugje – projekti so bili namreč do sedaj televizijski ali pa so nastali v neodvisni produkciji z majhno podporo RTV. Sedaj pa bodo morali biti takšni projekti neodvisnih producentov sprejeti v sofinanciranje TV v okviru razpisa za porabo 2 % in s sofinanciranjem SFC (upam, da ne več z omejitvijo najvišjega zneska sofinanciranja 600.000 EUR). To pa pomeni, da bo moralo priti do časovno usklajenih razpisov (ne le datumov, ampak tudi časa izbora) ter da bodo morali projekti zadovoljiti tako komisijo (urednike) RTV kot tudi strokovno programske komisije SFC. Če bo to narejeno, potem bi skupni projekti nastali brez vsakršnih problemov. In zakaj niso že doslej? Ne vem, kajti to je že določala 4. alineja 5. člena zakona o SFC. Vem samo, da bi bilo za to po odločitvi ustavnega sodišča, da mora RTV nameniti za svoje projekte 2 %, potrebne le malo dobre volje odgovornih. No, s podpisanim pismom o nameri bo to postala moralna obveza, ki naj bi jo nadziral direktorat za medije. K temu jih zavezuje

tudi zadnji stavek omenjenih petih vrstic, da bosta usklajevala roke in pogoje javnih razpisov. Zadnjega (namreč določanja pogojev) pa po mojem skromnem mnenju SFC pravzaprav ne sme početi.

Vse drugo, zapisano v dotičnem pismu, bi lahko RTV in SFC izvajala že doslej. Če bo k temu pripomogla sedaj predvidena delovna skupina, potem je upanje, da se povsem običajne in tudi že zdaj v določeni meri izvajane aktivnosti tudi realizirajo.

Morda je prav podpis tega pisma o nameri vzrok, da si je vodja posveta Jožko Rutar zamislil kot osnovo za razpravo o problematiki slovenskega filma dialog med seboj in Janijem Virkom. Zanimivo, vendar je prihodnost slovenskega filma odvisna še od česa drugega kot od urejanja odnosov med SFC in RTV. Že sedaj sta namreč 2 % od RTV-prispevka (1,6 mio EUR) znesek, ki je praktično enak letnemu znesku sofinanciranja filmov s strani SFC! Problem, ki ga izpostavljajo predstavniki RTV, je, da sedaj s svojimi kadri vplivajo na nastajanja svojih projektov v vseh fazah, po diktaciji zakona pa bodo ta vpliv izgubili in – tako kot je pri sofinanciranju projektov s strani SFC – na koncu dobili izdelek, ki bo nastal v celoti le pod vplivom producenta in njegovih avtorjev. Ali gre za namišljeni ali stvarni problem, s katerim se srečuje tudi SFC, prepuščam za to poklicanim. Vsekakor pa vredno poglodbene diskusije.

Zanimiv je bil prispevek direktorice direktorata za medije Ženje Leiler Kos. Denarja za SFC v letu 2014 ne bo nič več kot v letu 2013. To pomeni 3,8 mio EUR za delovanje sklada in sofinanciranja vseh dejavnosti ter 700.000 EUR za AV (sedaj se že ve, da bo slednjega le za 616.000 EUR). Če vemo, da so bili običajni proračuni za oboje okoli 6 mio EUR (leta 2011 6,75 mio EUR), potem je jasno, da tudi pod tem vodstvom MzK ne priznava, da bi bila filmska dejavnost znotraj

kulturne podfinancirana! Se še kdo spomni, da naj bi leta 2012 za SFC bilo na voljo 8,5 mio EUR? Sedanji znesek je pol manjši od tedaj sprejetega! In to kljub vsem argumentom in aktivnostim Filmske iniciative. Svojo naklonjenost filmu branijo na MzK s tem, da naj bi bila že zagotovitev sredstev v enaki višini velik uspeh!

Ker se je že zdelo, da prave razprave sploh ne bo, sem zburkal zanimanje z željo po nekaj osnovnih, vendar bistvenih odgovorih. In bili so interesantni. Zanimalo me je namreč, kdaj bodo odpravljene omejitve delovanja SFC, ki jih je prinesel ZUJF (plača samo za tri zaposlene in nepokrivanje materialnih stroškov SFC), in z njimi obveznost producentov, da plačujejo delovanje SFC. Priznam, odgovor me je šokiral. MzK se namreč s tem sploh ni ukvarjalo, kajti to naj bi reševali z novim zakonom o SFC, in to na predlog vodstva SFC! Predvsem zaradi tega, ker naj bi nov zakon prinesel dodatne »izvenproračunske vire«! To je sicer (fiksna) ideja Rutarja že od prvega sestanka z dr. Žigo Turkom. Namesto da bi SFC takoj usposobili za delovanje in bi ta odpravil zaračunavanje tarif, se vztraja na nečem, česar skoraj zagotovo ne bo. Namreč, če se ni našlo izvenproračunskih virov v času, ko nismo poznali besede kriza, je sedaj to praktično nemogoče izglasovati v parlamentu! Že pred festivalom sta bila tako premierka Bratuškova kot finančni minister Čufer jasna, da »novih davkov ne bo«! Še bolj šokantno je, da naj bi bil učinek tarif celo pozitiven, ker naj bi bile vloge kakovostnejše. Direktor je posredoval tudi podatek, da so producenti lani prispevali več kot 30.000 EUR za delovanje SFC. Če to postavimo ob bok izgubljenim 700.000 EUR proračunskega denarja, ker zaradi potrditve tarif na vladi ni bil pravočasno objavljen razpis za AV-medije, potem vidimo, kakšen »dober posel« je naredil Rutar. Kdaj bi bil nov zakon o SFC sprejet, nismo izvedeli.

Iz besed direktorice direktorata za medije je tudi jasno, da denarja iz »izvenproračunskih« virov ni pričakovati vsaj do leta 2015. Prav tako nimajo niti rezervnega scenarija za zagotovitev vsaj približno primernih sredstev za film! Torej, če jim ne uspe sprejeti novega zakona o SFC in obdavičiti dejavnosti, povezanih s filmom, potem bodo ostali cilji, zapisani v osnutku NPK, črke na papirju brez vsakršne možnosti za realizacijo. Od Filmske iniciative zahtevanih 4,4 % sredstev MzK tako očitno ostaja le iluzija.

Iluzija ostaja tudi aktivna vloga SFC na področju spodbujanja tujih producentov za snemanje v Sloveniji. Brez denarja za delovanje, brez primerne osebe na SFC, ki bi se s tem intenzivno ukvarjala, bo predstavljeni spletni portal edina aktivnost. Verjetno vsi vemo, da je tak portal pogoj za delovanje, vendar sam od sebe ne prinese veliko, ker je potrebno proaktivno delovanje. Torej intenzivno osebno privabljanje producentov. O tem, kako jih prepričati, da bi prišli k nam, ko pa imajo na Hrvaškem veliko boljše davčne pogoje, pa nič. Pa čeprav vemo, da brez tega ne bo šlo. Še vedno se recimo pri nas sendvič statistu šteje kot njegov avtorski honorar in bo sedaj obdavčen ne le z dohodnino in s prispevkom za SPIZ, ampak še za zdravstveno varstvo.

Pričakujem, da bo za del posveta, ki se je nanašal na izobraževanje, objavljen poseben prispevek. Vtis je bil, da so udeleženci po dveh letih veljavnega zakona veliko preveč govorili v smislu francoske fraze »il faut« (potrebno bi bilo).

V času zaključevanja redakcije se v parlamentu sprejema proračun, ki je določil, da bo za področje filmske kulture v letu 2014 po razredu MzK na voljo vsega skupaj 5,9 mio EUR, leta 2015 pa 6,2 mio EUR. Oboje je manj, kot je bilo predvideno za leto 2013.

Pregled predvidenih sredstev

	Proračun 2013	Predvideni proračun za 2014	Proračun 2014	Proračun 2015	Index 2014 na 2013	Index 2015 na 2013
za javne zavode na področju filma in AV kulture	1.300.000	1.300.000	1.274.437	1.456.078	98,0	112,0
za Slovenski filmski center	4.094.491	4.094.491	3.856.730	3.957.411	94,2	96,7
za programe za avdiovizualne medije	700.000	700.000	616.000	626.718	88,0	89,5
za art kino in nakup filmov skupno	123.000	123.000	123.441	125.572	100,4	102,1
skupaj za filmsko kulturo	6.217.491	6.217.491	5.870.608	6.165.779	94,4	99,2